

P-fase, d.w.z. zijn goed gevoelig voor de remming door specifiek antihemagglutinine. De genese van deze stam is vooralsnog een raadsel. Import van ziektegevallen blijft steeds mogelijk, vooral door passagiers van vliegtuigen uit het verre Oosten. Een geval kon dientengevolge te 's-Gravenhage worden bestudeerd, dank zij de medewerking van de Medische Dienst der K.L.M. (Dr. CH. A. IDE) en de huisarts (Dr. H. L. VAN BEUSEKOM). Het betrof een 55-jarige dame, die 5 juni, de dag na aankomst op Schiphol, ziek werd. Er ontwikkelde zich het typische klinische beeld van influenza met een kortdurende, difasisch verlopende koorts. Het sputum toonde geen secundaire bacteriële infectie, maar wel een typisch cytopathogeen effect van een virusinfectie in de trilhaarcellen van het luchtwegslijmvlies. De drie contacten in hetzelfde huis (1 vrouw van 45 jaar, 2 mannen van 40 jaar en 50 jaar) werden niet ziek. Een influenza-virusstam met de typische eigenschappen van de Aziatische werd geïsoleerd uit het sputum van de patiënte op de 2e en 5e ziektedag.

Leiden, 14 juni 1957

J. MULDER

HABITUELE ABORTUS

Naar aanleiding van het artikel van K. J. JAMES over dit onderwerp zij het mij vergund het volgende op te merken: Van beide beschreven gevallen staat alleen vast dat het huwelijk „psychoseksueel een mislukking” was. De verder veronderstelde redenen voor de habituele abortus zijn theoretisch en hypothetisch: het is toch wel ver gezocht, wanneer duidelijk blijkt dat de huwelijkspartners niet met elkaar harmoniëren, de steriliteit te verklaren met het niet harmoniëren van hun sperma en eicellen! Zonder twijfel is hier het biologische proces op een of andere, onbekende wijze verstoord; door de belangwekkende waarnemingen van collega JAMES wordt evenwel duidelijk aangetoond dat deze stoornis een psychische oorzaak moet hebben.

Collega JAMES schrijft dat „deze gevallen in een richting wijzen waaraan men, naar het hem voorkomt, tot nu toe niet heeft gedacht”. Er bestaat echter een uitgebreide psychoanalytische literatuur aangaande dit onderwerp (o.a. K. ABRAHAM, E. JONES, K. HORNEY, K. A. MENNINGER). Zeer verhelderend worden de psychologische problemen in verband met de zwangerschap behandeld door HELENE DEUTSCH. Zij gaat in haar boek uitvoerig de geestelijke oorzaken na, die tot een stoornis in het proces van de conceptie, de zwangerschap, de bevalling en het moederschap kunnen leiden, en geeft daarvan zeer treffende voorbeelden. Uit het psychoanalytische onderzoek blijkt, dat deze oorzaken zeer geschakeerd zijn en diep worden verdrongen, zodat, zelfs wanneer de huwelijkspartners seksueel bij elkaar passen, stoornissen in deze processen kunnen voorkomen. HELENE DEUTSCH concludeert naar aanleiding van haar waarnemingen: „Ofschoon de geslachtsdaad ten volle bevrediging schenkt, kan het toch gebeuren, dat bepaalde gedachten in verband met de voortplanting, die met succes zijn verdrongen ten voordele van de lustbeleving, zich innerlijk des te krachtiger doen gelden en een psychogene factor worden die steriliteit kan veroorzaken; in andere gevallen duiken ze pas later op, tijdens de zwangerschap en leiden dan tot complicaties (bv. abortus)”.

Literatuur: DEUTSCH, H., *The psychology of women, a psychoanalytic interpretation*. JAMES, K. J. (1957) *Ned. T. Geneesk.* 101, 869.

Hoorn, 16 mei 1957

W. ERNSTING

Hoewel ik het met vele anderen eens kan zijn, dat de psychische factor bij het ontstaan en onderhouden van

ziekten een grotere betekenis heeft dan de meesten van ons jaren geleden meenden, moet men m.i. wel terdege ervoor oppassen, een veronderstelling voor een absoluut bewijs te houden. Het aantal volkomen evenwichtigen in onze cultuurmaatschappij is aardig gereduceerd en het is in een groot aantal huwelijken mogelijk, bij een of beide partners psychogene factoren te ontdekken die volgens hypothese tot abortus zouden kunnen leiden. Pas na uitschakeling van bekende (en nú nog onbekende) somatische oorzaken van habituele abortus, zou men het recht hebben een psychogene factor als oorzaak van bepaalde gevallen van habituele abortus aan te merken. Tenslotte dient men nuchter genoeg te zijn om als oorzaak van habituele abortus de habituele abortus provocatus niet over het hoofd te zien. De patiënten vertellen dit beslist niet zonder noodzaak en in een disharmonisch huwelijk is de neiging, hiertoe over te gaan zeker groter dan in een gelukkig. In de twee door mij beschreven gevallen meen ik deze oorzaak wel met vrij grote zekerheid te kunnen uitsluiten.

Bovendien had een der twee vrouwen, behalvé enkele abortus, twee maal een te vroeg geboren dood kind gehad. Men zou dan wel moeten aannemen dat ook in deze fase van de zwangerschap (en waarom dan niet eerder?) de circulatie in de placenta langs psychogene weg zo gestoord zou zijn dat dit tot afsterven van de vrucht zou leiden. Voorlopig zeg ik dan toch liever: „Wij kennen de oorzaak van deze vorm van habituele abortus nog niet”.

Amstelveen, 2 juni 1957

K. J. JAMES

NOMENCLATUUR VAN DE STOLLINGSFACTOREN, OF EEN WETENSCHAPPELIJKE TOREN VAN BABEL

De studie van de bloedstolling heeft reeds menig lezer ontmoedigd door zijn samengesteldheid en verwarde terminologie. Het bestaan van menigvuldige termen kan beschouwd worden als een groeifenomeen: de proefondervindelijke studie van de bloedstolling was tot voor enkele jaren beperkt tot enkele centra in Europa, doch sinds de laatste wereldoorlog hebben menigvuldige laboratoria zich verdienstelijk gemaakt met uitgebreide onderzoeken op dit gebied. De kennis van dit moeilijke probleem is snel toegenomen en nieuwe bloedstollingsfactoren werden onafhankelijk van elkaar door verscheidene auteurs gelijktijdig beschreven onder verschillende benamingen.

De identiteit van deze factoren werd niet altijd onmiddellijk herkend, en een volledige overeenstemming zal waarschijnlijk moeilijk bereikt worden. Het onmiddellijk gevolg van deze toestand is, dat er op het ogenblik ongeveer 65 verschillende termen bestaan om een 10-tal bloedstollingsfactoren aan te duiden.

In de hoop een einde te maken aan deze betreurenswaardige verwarring heeft Prof. IRVING S. WRIGHT een internationaal comité gevormd tijdens het Congres voor Trombose en Embolie te Bazel in 1954. De eerste taak van dit comité is, de criteria voor de eigenschappen, werking en eventueel identiteit der verschillende stollingsfactoren vast te leggen. De tweede taak is, een aangepaste terminologie te kiezen. De moeilijkheden, dit programma tot een goed einde te brengen ontbreken niet en zijn eerst en vooral een gevolg van onze onvolledige kennis omtrent de fysisch-chemische eigenschappen der bloedstollingsfactoren. Deze lacunes bevorderen ten eerste het individuele en nationale particularisme, dat de coördinatiepogingen van dit comité remt.

Het internationale comité heeft zijn laatste vergadering gehouden in de Harvard Club te Boston op 31 augustus 1956.

Het doel van deze vergadering was, de principes vast te leggen voor een internationale nomenclatuur welke een neutraal karakter moet hebben en bruikbaar dient te zijn in de verschillende talen.

Een voorlopig akkoord werd bereikt voor de benaming van de factoren V, VII, VIII en IX. Deze verschillende factoren zullen worden voorgesteld met Romeinse cijfers. De termen protrombine, tromboplastine, trombine en fibrine zullen worden behouden om reden van een verworven recht. Het zou dus hoogst wenselijk zijn dat de verschillende auteurs zouden medewerken aan de pogingen van dit comité, en deze voorgestelde termen gebruiken, of althans ze tussen haakjes als synoniem naast de termen van hun eigen keuze voegen.

Het comité rekent op de goede wil van de auteurs en op de samenwerking van de redactieraden der verschillende wetenschappelijke tijdschriften om dit voorlopige programma uit te voeren.

Leuven, 23 mei 1957
Laboratorium voor Fysiopathologie, Universiteitskliniek.

MARC VERSTRAETE,
Secretaris van het Internationaal Comité voor Nomenclatuur der Bloedstollingsfactoren

TONSILLECTOMIE EN POLIOMYELITIS

Het lijkt mij van belang, onderstaande brief, die ik aan een aantal huisartsen alsmede aan de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst te Amsterdam, en aan de Geneeskundige Inspectie van de Volksgezondheid heb gezonden, langs deze weg onder de algemene aandacht te brengen.

„De conclusies die te maken zijn uit discussies en publicaties in het afgelopen jaar over dit onderwerp zijn m.i. de volgende:

1. Een kind zonder tonsillen heeft *geen* grotere kans op een poliomyelitisinfectie dan een kind met tonsillen.
2. Indien een kind zonder tonsillen poliomyelitis krijgt, is de kans op de *bulbaire* vorm groter dan bij een kind met tonsillen.
3. *Tijdens* een poliomyelitisepidemie dienen alleen zeer dringende tonsillectomieën te worden verricht.

In overleg met collega F. DEKKING, conservator van het Laboratorium voor de Gezondheidsleer te Amsterdam, en bovenstaande conclusies in aanmerking nemend, zou ik u in overweging willen geven of het niet verstandig is, ieder kind bij wie een indicatie tot tonsillectomie is gesteld, tevoren tegen poliomyelitis te immuniseren. De ingreep kan dan een maand nadien plaats vinden.

Omgekeerd is het misschien ook verstandig, bij het immuniseren tegen poliomyelitis aan de kinderen bij wie reeds tonsillectomie is geschied, voorrang te verlenen”.

Amsterdam, 25 mei 1957
Jan van Goyen-kliniek voor keel-, neus- en oorziekten

R. E. VAN DEN BORG

BERICHTEN

BUITENLAND

DENEMARKE. — VITAMINES VERKRIJGBAAR BIJ DE KRUIDENIER. Het stond nog niet vast in hoeverre de apothekerswet de verkoop van vitamines over de toonbank toelaat. Een kruidenier trok ten strijde en kreeg in hoogste beroep gelijk. Voor de komische noot zorgt de redactie van *Ugeskrift for Laeger*, die in haar nummer van 14 februari de kruideniers eraan herinnert dat het hof van appel van hen

verwacht, in deze aangelegenheid blijkt te zullen geven van sterk gevoel van verantwoordelijkheid (*J. Amer. med. Ass.*, 4 mei 1957, bl. 83).

DUITSLAND. — DE STUDENTEN EISEN GELDELIJKE STEUN. De bond van „Deutsche Studentenschaften” eist „unter Streikandrohung” voorlopig 120 miljoen marken voor studie-beurzen en schat het voor 1960 nodige bedrag op 600 miljoen. Deze eis is gesteld uit naam van 190.000 studenten, ingeschreven bij de instellingen voor hoger onderwijs in de Bondsrepubliek en West-Berlijn. De grondstelling is, dat „werwürdig und bedürftig ist”, recht heeft op een stipendium. Recht op steun gedurende de eerste drie semesters volgt uit de „Bedürftigkeit (Anfangsförderung)”. „Die Hauptförderung beginnt mit dem vierten Semester nach einer einmaligen scharfen Würdigkeitsprüfung durch die Hochschule” (*D. med. Wschr.*, 1957, bl. 865).

ENGELAND. — SOLIDARITEIT DER ANATOMEN EN „THE RECESS I HAVE DESCRIBED”. Een chirurg heeft, naar hij meedeelt, goed vastgesteld dat een testikel uit de ruimte binnen het scrotum in bepaalde gevallen zijn weg kan vinden naar een „superficial inguinal pouch”. Hij beschreef dit reeds in 1938 en nog steeds weigeren de hoogleraren in de anatomie deze vondst in hun leerboeken over te nemen. Zij durven niet toe te geven dat zij gedurende generaties „errors and omissions” hebben verkondigd; zij moeten als één man hun fouten toegeven of verzwijgen, „since otherwise one of them might fail the students of another in an examination for reproducing what they had been taught”. De schrijver neemt aan dat zij in dit geval erjaren over zullen doen, en zoetjes aan, in etappes. „The first stage probably will be a statement that, though the retracting testicle usually goes into the inguinal canal, in certain cases it goes into the recess I have described” (*Brit. med. J.*, 18 mei 1957, bl. 1165).

— VERZAMELING VAN TRANSPLANTABELE GEZWELLEN IN BEVROREN STAAT. Het „Imperial Cancer Research Fund” doet in zijn jongste verslag mededeling van een „frozen tumour bank”, bij welke op dit ogenblik reeds 50 typen van overentbare tumoren ten dienste van wetenschappelijk onderzoek kunnen worden aangevraagd. De meeste gezwellen zijn afkomstig van muizen; voor het overige zijn ze verkregen bij rat, kip, konijn en cavia (*Brit. med. J.*, 25 mei 1957, bl. 1239).

— PROPAGANDA VOOR DE BLOEDTRANSFUSIEDIENST. Het Ministerie van Gezondheid maakte een film *Blood in Life*, bestemd voor campagnes ter aanwerving van bloedgevers. De Minister opende de actie; men hoopt het aantal „civilian donors in the National Blood Transfusion Service” van 643.000 te brengen op 750.000. Verleden jaar ontving men 803.000 giften; 120.000 personen gaven hun bloed voor de eerste maal (*Lancet*, 24 mei 1957, bl. 1098).

— DE DOODSTRAF GEHANDHAAFD. De actie tegen de doodstraf heeft haar doel niet bereikt. Voor „capital murder” — een nieuwe term in de „Homicide Act” 1957 — wordt geen pardon gegeven. Krachtens de nieuwe wet werd een 24-jarige man, die een 82-jarige weduwe, een „unlicensed moneylender”, vermoordde, nadat hij binnen een week voor de tweede maal had ingebroken om haar te beroven, ter dood veroordeeld (*Lancet*, 25 mei 1957, bl. 1095).

— PROPAGANDA VAN BCG-VACCINATIE. De „Research Defence Society” (11, Chandos street, Cavendish Square, Londen W.1) verspreidt een brochure, getiteld *Vaccina-*